

ח' תמוז תשפ"ב
07.07.2022

לכבוד,
מנהלי מחוזות
מפקחים כוללים
מנהלי בתי ספר
מרכזי הוראת היסטוריה
המורים להיסטוריה בבתי הספר העל יסודיים הכלליים בחינוך הערבי והבדואי

חוזר מפמ"ר היסטוריה בחינוך הערבי והבדואי, תשפ"ג

עם תחילת שנת הלימודים תשפ"ג אני מבקש לחזור ולהודות לכם על כל הפעילות הברוכה בשנת הלימודים הקודמת, תשפ"ב 2021/2022.

מי ייתן ובשנה הקרובה נצליח לקיים לימודים סדירים בצל שגרת הקורונה, שנה בה נהנה מיתרונות כלי הלמידה מרחוק שרכשנו, ובד בבד נוכל לקיים מפגשי פנים מול פנים בלי חשש מהמחלה, כולנו תקווה שנוכל להתמודד בהצלחה עם האתגרים שמוזמנת לנו רפורמת "התחדשות הלמידה", ולקדם את המקצוע שלנו, אותו אנחנו כל כך אוהבים.

מאחל לכן ולכם שנה טובה, פורייה ומלאה בעשייה מבורכת.

תוכן העניינים:

1. "התחדשות הלמידה" תשפ"ג 2022/2023.
2. מתווה הלימודים לתלמידי כיתות י"א וי"ב בתשפ"ג 2022/2023.
3. ערכים ולמידה חברתית – רגשית בהוראת היסטוריה
4. תוכנית הלימודים המחייבת בלימודי היסטוריה בחטיבת הביניים
5. בין תחומיות ורב תחומיות בהוראת היסטוריה
6. יחידות הוראה לחטיבות הביניים
7. מערך ההדרכה תשפ"ג
8. קבוצת פייסבוק וקבוצות וואטסאפ למורי היסטוריה
9. חומרי לימוד המותרים לשימוש

1. "התחדשות הלמידה" תשפ"ג 2022/2023

תכני הלימוד בתחומי המח"ר (מורשת, חברה ורוח) הם בעלי הפוטנציאל ליצור חוויות למידה עמוקות, מעוררות חשיבה והשראה ורלוונטיות לעולם הלומדות והלומדים, ומתוך כך לפתח זהות ושייכות. **מורי מקצועות המח"ר** הינם בעלי היכולת לעורר בתלמידים סקרנות ועניין ולייצר את המוטיבציה ללמידה. **תלמידי העל יסודי** מסוגלים, לא רק להשיג בקיאות בתכנים הנלמדים במקצועות המח"ר, אלא גם לחשוב ולדון בהם באופן ביקורתי, לחקור אותם בצורה עצמאית ויצירתית ולהציג את מחשבותיהם ורעיונותיהם המתגבשים בכתב ובעל"פה.

כשיצאנו לדרך לרפורמת התחדשות הלמידה, לאור הנחות היסוד הללו, שאלנו את עצמנו את שתי השאלות הבאות:

- כיצד ניתן לממש את הפוטנציאל הגלום בלימודי מקצועות המח"ר, ולאפשר למורים, לתלמידים ולתכנים הנלמדים לבוא לידי ביטוי?

- באילו דרכים יכולה מערכת החינוך לאפשר במערכת בחירה והתאמה ולצידן להבטיח את מימוש הפוטנציאל על ידי כלל התלמידים במערכת?

פירוט תכנית התחדשות הלמידה באה במטרה לענות על השאלות הללו. בחוזר מפמ"ר תמצאו מענה לשאלות וסוגיות שונות העוסקות בשאלת התחדשות הלמידה המתחילה בשנה הבאה בכתות י"ב.

בנוסף, תמצאו מענה גם לסוגיית התחדשות הלמידה במקצועות המח"ר גם בחטיבת הביניים.

עם אמונה בעקרונות אלה וכוונות נחרצות להביא אותם לידי ביצוע, אנו פונים לכלל המנהלים, המדריכים, הרכזים והמורים להירתם להשגת היעדים, מתוך פתיחות לחידושים ולהתפתחויות אשר מלווים כל הזמן את תהליכי ההוראה, למידה, הערכה: כל אחד ממקומו.

אנו בטוחים שלכולם יש מספיק כישורים ויכולות להפיכת המקצוע למקצוע קרוב לליבו של התלמיד כך שהוא ייגש אליו עם מוטיבציה ורצון דרך הנגשת כלים יעילים להבטחת קיומו של תהליך למידה איכותי, מהנה ומשמעותי.

בשנת הלימודים תשפ"ג 2022/2023 יחלו תלמידי כיתות י' ללמוד את מקצועות המח"ר (מורשת, חברה ורוח) על פי מתווה רפורמת "התחדשות הלמידה". לרשותכם אתר הרפורמה ובו מידע מגוון על עיקרי הרפורמה ואופן מימושה בתחומי הדעת השונים, בהם היסטוריה כמובן.

לרשותכם הסבר מפורט על הרפורמה של התחדשות הלמידה:

[המרחב הפדגוגי, התחדשות הלמידה](#)

[מצגת יישום התחדשות הלמידה בהיסטוריה](#)

[אתר המפמ"ר, התחדשות הלמידה](#)

נתיב הלמידה המתחדשת בהיסטוריה בחינוך הערבי והבדואי:

נתיב הלמידה המתחדשת מאפשר למורים להיסטוריה לגוון את דרכי ההוראה וההערכה שלהם. ההוראה מבוססת על הקניית ידע לצד פיתוח מיומנויות תחום הדעת, מיומנויות אורייניות גנריות ומיומנויות אישיות ובין אישיות.

מורים הבוחרים ללמד בנתיב זה יעריכו את הישגי התלמידים ב-6 אירועי הערכה, 3 מהם מתוקפים (משימה אישית, משימה קבוצתית ובחינה). ציון 3 משימות אלה יהווה 60% מציון הבגרות הסופי. 3 אירועי הערכה האחרים ייבנו על ידי צוות בית הספר. ניתן להיעזר במשימות שנכתבו על ידי צוותי מורים ומדריכים (ראו קישור בהמשך).

[כלי לבניית תוכנית הוראה בית ספרית](#)

[מבנה למבחן](#)

1. המבחן המתוקף יתקיים בהיקף של כ- 25% מתוכנית הלימודים. כל מבחן יתמקד באחת מחטיבות הנושאים, על פי הפרקים שהיו נהוגים עד כה בבחינת הבגרות:

א. תולדות הערבים והאסלאם בימי הביניים יהווה 25%.

ב. תולדות המזרח התיכון בעת החדשה יהווה 25%.

ג. תולדות עם ישראל עד השואה יהווה 25%.

ד. שואת העם היהודי יהווה 25%.

- להלן דוגמא לתכנון שנתי של אירועי הערכה :

https://docs.google.com/document/d/1uNoxdOSdm_xLsvDXcZmcRDNPOhsGNMe0/edit

2. משקל הבחינה המתוקפת – 30% מכלל ציון הבגרות.

3. במהלך הקיץ נפרסם את משימות ההערכה המתוקפות שנבנו בשיתוף עם ראמ"ה :

- דף למידה מבוסס מקורות
- נייר עמדה
- פודקאסט
- עיתון קבוצתי
- סיור לימודי
- תוצר חזותי יצירתי
- פרזנטציה

פיתוח מקצועי : בתשפ"ג 2022/2023 נציע מגוון רחב מאוד של השתלמויות כדי לסייע למורים להתמקצע בתהליכי בניית משימות הערכה ומחווניים. בין היתר תוכלו להצטרף להשתלמויות המפמ"ר, ללמוד יחידות עצמאיות במסגרת "הכוורת".

[סרטון הסבר על הכוורת](#)

[מרחב היסטוריה בחינוך הערבי - הכוורת](#)

2. מתווה הלימודים לתלמידי כיתות י"א – י"ב

תלמידי כיתות י"א ו-י"ב בשנת הלימודים תשפ"ג 2022-2023 ממשיכים ולומדים על פי מתווה הלמידה הקיים כיום. משמע – היבחנות בבחינת בגרות חיצונית במקצוע אחד מתוך 4 מתחומי המח"ר, ועל פי מיקודי תשפ"ב וכללי המענה של בחינות תשפ"ב.

מתווה הלימודים לתלמידי כיתות י"א – י"ב

3. ערכים ולמידה חברתית-רגשית בהוראת היסטוריה

השנה החולפת, בה התמודדנו עם מגפת הקורונה, העלתה על סדר היום בעוצמה חזקה במיוחד, את הצורך בלמידה רגשית חברתית ובדיון בסוגיות ערכיות וחברתיות. הלמידה הרגשית חברתית יכולה לפתח אצל הלומד והלומדת ערכים ומיומנויות תוך אישיות של הכוונה עצמית ומודעות עצמית, וערכים ומיומנויות בינאישיות של מודעות חברתית, התנהלות חברתית ואוריינות גלובלית (מעורבות ויוזמה חברתית ופתיחות תרבותית).

תהליך החינוך וההוראה כולל בתוכו ידע, מיומנויות וערכים. שילוב ערכים ומיומנויות רגשיות וחברתיות מחזק את הלמידה, ויוצר תהליכים של צמיחה אישית – רגשית וערכית. הנחת היסוד שלנו היא כי תהליך הלמידה והתוכן הלימודי מעוררים בקרב המלמדת/ת והלומדת/ת תחושות, רגשות, אסוציאציות, חוויות אישיות ודילמות ערכיות, המשפיעות עליו/ה ועל הלמידה. שילוב ערכים ולמידה רגשית חברתית צריכים להיות חלק בלתי נפרד מההוראה בכיתות. על מנת שהתלמידים יבטאו את הרגשות והמחשבות המתעוררות בהם במפגש עם החומר הנלמד, יבררו את הערכים, הכישורים והמיומנויות, הנגזרים מהתוכן הנלמד, ויבדקו כיצד יוכלו לחזק בתוכם וליישם בחייהם את אותם ערכים וכישורים. בקרוב יפורסמו מחוונים לשילוב ערכים ומיומנויות תוך אישיות ובינאישיות בתחומי הדעת.

לפניכם מסמך משותף למזכירות הפדגוגית ולשפ"י בנושא למידה ערכית ורגשית חברתית ובו מחוונים לשילובה בתחומי הדעת: [למסמך](#)

לפניכם קישור ליחידת לימוד בנושא סובלנות

4. תוכנית הלימודים המחייבת בחטיבת הביניים

תוכנית הלימודים לחטיבת הביניים כוללת נושאי חובה, נושאי בחירה, החלוקה מתבטאת באחוזים כדלקמן: 50% לימודי חובה, 20% לימדי בחירה, 30% למידה בין תחומית. על צוותי ההוראה ללמד נושאי החובה מתוך התוכנית, גם אם הם מלמדים במסגרת תוכניות מיוחדות הכוללות הוראה בין תחומית או רב תחומית.

נושאי הלימוד הנוספים הכלולים בתוכנית, הם נושאי בחירה. כלומר מורים יכולים לבחור מה מתוכם ילמדו.

בכל מקרה ובכל תוכנית יש להפקיד על כך שהתלמידים ירכשו את בסיס הידע והמיומנויות המתאימים לבני הגיל.

תוכנית הלימודים לחטיבת הביניים

5. בין תחומיות ורב תחומיות בהוראת היסטוריה

למידה בין תחומית ורב תחומית מאפשרת להרחיב את היריעה, לגוון את ההוראה והלמידה ולהעשיר את עולמם של התלמידים. [תוכנית גפ"ן](#) לחטיבות הביניים מעודדת את צוות ההוראה לבנות תוכניות בין תחומיות ורב תחומיות בתחומי הדעת שלנו. מדריכי היסטוריה יסייעו למורים לבנות תוכניות בית ספריות הכוללות גם למידה רב ובין תחומית.

6. יחידות הוראה לחטיבות הביניים :

יחידות ההוראה "יושבות" על גבי פלטפורמה דיגיטלית חדשנית, ובנויות על פי נושאי תוכנית הלימודים בהיסטוריה. כל יחידת הוראה כוללת סדרה של כחמישה שיעורים הבנויים סביב [רעיון גדול](#). מורים ומדריכים מומחים בתחום הדעת בונים את היחידות המציעות פרטי הוראה לכל שיעור ונותנים רעיונות והשראה להוראה מעשירה. בכל פריט הוראה מוטמעות מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, ערכים שהלימוד מזמן עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה. אתם מוזמנים לבחור, לפי [שיקול דעתכם](#), את המתאימים ביותר לתלמידים שלכם. לצד יחידות ההוראה עומד לרשותכם מחולל הוראה אליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: פנים אל פנים לצד שיעורים מקוונים ללמידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה אישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת.

היחידות מדגישות את ההוראה הרב תחומית המאפשרת גיוון ההוראה והעשרתה. נדרשת הזדהות אחידה של משרד החינוך. הכניסה ליחידות היא באמצעות הקישור:

- [יחידות ההוראה מתוקשבות לחטיבות הביניים](#).

7. מערך ההדרכה בתשפ"ג

לרשותכם מדריכים המתמחים בנושאים שונים בתוכנית הלימודים, מדריכים לשכבות הגיל השונות, ולנתיבי התחדשות הלמידה, מדריכים המתמחים בהוראת היסטוריה לאוכלוסיות מגוונות, ומדריכים שיתנו מענה אישי וצמוד לבתי הספר שהזמינו הדרכה במסגרת תוכנית גפ"ן.

יודגש כי המדריך הוא השותף המקצועי של צוות בית הספר בבניית תכנית הלימודים הבית ספרית, בין אם מדובר בחלק ה-30% לצד היבחנות חיצונית, ובין אם מדובר בהיבחנות פנימית של תלמידי יא-יב בתשפ"ג, וכמובן – מנחה ומסייע בהטמעת תוכנית התחדשות הלמידה בניית משימות ההערכה והמחוונים.

8. קבוצות פייסבוק וואטסאפ מקצועיות למורי היסטוריה

לרשות המורים להיסטוריה עומדת :

- קבוצת פייסבוק סגורה.
- קבוצות וואטסאפ למורים בכל שכבות הגיל.

ההצטרפות לקבוצה מותנית בהזדהות מלאה - שם מלא ובית הספר. הקבוצות מהוות במה פעילה לדיונים מקצועיים, שיתוף חומרי למידה, העברת מידע ועדכון שוטף, כולל תקשורת בין המורים לבין עצמם.

9. חומרי לימוד המותרים בשימוש

ספרי הלימוד עימם אנו עובדים **חייבים לעבור אישור מטעם משרד החינוך**. בשוק מצויים ספרי לימוד שלא עברו הליך אישור, לטענת ההוצאה מאחר ו"פשוט לא הספיקו". המדובר בתירוצי סרק ואין להשתמש בספרים אלה. רשימת הספרים המאושרים מצויה [כאן](#)

באיחולי הצלחה,

בברכה

ד"ר קאסם דראושה

מפמ"ר היסטוריה בחינוך הערבי והבדואי

העתקים:

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
מר יובל אוליבסטון, סגן יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהל אגף מורשת
דוד גל, מנהל אגף הבחינות
גבי דסי בארי, מנהלת אגף על יסודי
ד"ר טלי יניב, מנהלת אגף חברה ורוח
גבי שירין נטור חאפי, מנהלת אגף חינוך בחברה הערבית